Vereniging Landschap en Milieu Hattem
Per adres: Langenberg 2
8051 AV Hattem

Raad Hattem
Postbus 93
8050 AB Hattem

Datum: 16 mei 2021

Betreft: **RES Noord Veluwe 1.0**

Geachte dames, heren,

Graag vragen we u het volgende:

1. **Stel op gemeentelijk niveau een werkgroep samen met stakeholders, waaronder natuurorganisaties**

De gemeente Hattem en de RES-regio NoordVeluwe geven hoog op van de ingezette participatie. We ervoeren in de praktijk ten aanzien van Hattem vooral *verschuilparticipatie*: gemeente Hattem verwees naar de regio en de regio verwees naar de gemeente.

Op het grondgebied van Hattem ligt Nationaal Landschap en de Hattemerpoort bestaande uit Gelders natuurnetwerk (GNN), Groene ontwikkelingszone (GO) en de ecologische verbindingszone. De Veluwe en de uiterwaarden vallen bijna geheel onder Natura 2000. Dat natuurgroepen vanaf een eerste stadium betrokken dienen te worden is dan toch evident? Maar anders dan voor de warmtetransitie stelde gemeente Hattem geen werkgroep samen met stakeholders voor het onderdeel duurzame energieopwekking. De kwaliteit van de Hattemse bijdrage was helaas navenant, net als de praktijk. De gemeente gebruikt tot nu toe de zonneladder op zijn kop. Ze is begonnen met het inbreuk maken op Natura 2000, houdt dit stug vol en vervolgde op weilanden. Ze weigert lege bedrijfsterreinen in te zetten vanwege de kosten van de grond en is 50e van de 51 gemeenten in Gelderland voor zon op daken.

Eind vorig jaar maakten we in de lokale krant, de Hattemer, gewag van het resulterende, onwaarschijnlijke niveau van de input van gemeente Hattem: een dorpsmolen op de voetbal, zoekgebieden voor zonnevelden op niet (meer) bestaande industrieterreinen (zoals de hertencorridor en ’t Veen) en op GNN/Natura 2000 in de uiterwaarden. Het enige al vergunde en grote project voor zonne-energie, ‘Wielink’, ontbrak tot op het laatst. In deze twee jaar was er maar één constante te

onderscheiden in de inbreng vanuit gemeente Hattem: een zonneveld aan de Nassaulaan, op een plek waarvan bekend is dat dit niet is toegestaan.

De gemeente hield over de jaren elk zinvol contact af over de RES. In de regio bleek een en ander vooral eenrichtingsverkeer: we werden ‘meegenomen’. De gebiedsanalyse met stakeholders specifiek voor gemeente Hattem die ons was toegezegd eind vorig jaar ging zonder kennisgeving niet door en tot onze verbazing verscheen in het definitieve plan een nieuw zoekgebied over de gehele breedte van de ecologische verbindingszone tussen uiterwaarden en bos.

De raad bepaalt de vorm van participatie. We vragen u vriendelijk maar dringend om voor de volgende fasen van de RES te eisen dat er een werkgroep ingesteld wordt met betrokken stakeholders.

2. **Verwijder zoekgebied zonneveld op ecologische verbindingszone**

Zonnevelden op (of naast) een ecologische verbindingszone zijn niet toegestaan.

3. **Aanpassen tekst in RES: toevoegen natuurorganisaties als stakeholder bij vervolgprojecten**

In de RES 1.0 wordt op een aantal plaatsen aangegeven dat er vervolgtrajecten zijn. Bij de opsomming van stakeholders die betrokken worden missen echter natuurorganisaties.

De RES-regio NoordVeluwe maakte over de jaren een flinke draai naar de realiteit. De startnotitie, ondertekend door college en raad, stelde nog dat, daar waar partijen het eens zijn, regels (lees natuur) wel opzij konden. Als er gekozen moest worden tussen een plek waar drie en vier ‘nestjes’ zaten van de wespendief, dan kon de windmolen wel bij de plek met drie nestjes – zo zei de voorzitter van de RES-regio in zijn openingsspeech in september 2019. Natuurregels zijn echter niet opzij te zetten en ook de omgevingswet verandert hier niets in. Natuurregels worden niet versoepeld, u mag daarentegen wel strenger.

De nationale overheid greep in, de provincie stelde haar omgevingsverordening vast en het wespendiefonderzoek deed de rest. Het bod dat nu voor ligt doet gelukkig meer recht bijvoorbeeld aan zon op daken en aan de vogelgebieden in de randmeren. Een hele vooruitgang. Maar participatie wordt ondanks alles nog steeds niet ‘geleefd’ door de stuurgroep van de RES. Dat blijkt uit het feit dat bij het bekijken van de mogelijkheden langs de N50, daar waar schade aan de natuur de beperkende factor is, natuurorganisaties niet betrokken worden.

4. **Aanpassen kaart formele bod: terrein Nassaulaan foutief aangeduid**

Het terrein aan de Nassaulaan is geen zoekgebied, het is geen onderdeel van dit RES bod, het is geen bedrijfsterrein noch valt het onder verstedelijking. Het heeft bestemming ‘bos’ en is onderdeel van natura 2000 en GNN. Na twee jaar waarschuwen, direct contact zoeken met de RES-organisatie en na enige reflectie van die kant staat dit Natura 2000 terrein echter toch weer foutief aangeduid op de kaart van het RES-bod.

5. **Aanpassen tekst: verwijder tekst over onderzoek Nassaulaan**

Het vernoemen van een onderzoek naar de mogelijkheden langs de Nassaulaan is voor het RES bod dat nu ter besluitvorming voorligt niet relevant, het maakt immers geen onderdeel uit van het bod. De uitstraling die het rapport aan het initiatief leent lijkt de enige reden om deze paragraaf met vermelding van de gemeente en de provincie op te nemen.

Natuurorganisaties hebben in het geval van Natura 2000 het recht om te bekijken of conclusies uit de voorevaluatie en de passende beoordeling kloppen, en op vroegtijdige inspraak wanneer nog alle opties open zijn en doeltreffende inspraak kan plaatsvinden. De gemeente weigerde tot op heden om informatie ter beschikking te stellen. In de tussentijd wordt het initiatief verkocht in de media en te pas en te onpas opgenomen in allerlei openbare documenten en rapporten, zoals de documentatie voor de omgevingsvisie en nu het definitieve RES-bod.

6. Stop met het (steunen van) onderzoek om af te wijken bij Natura 2000

De niet aflatende moeite die gedaan wordt om op deze plaats een klein zonneveld te realiseren is omgekeerd evenredig met de opbrengst van het veld. De RES verwijst naar de provincie, de provincie verwijst naar de gemeente, de gemeente naar de provincie en naar Powered by Hattem en die laatste geeft niet thuis. Er zijn alternatieven, en de acties van de gemeente en de besluitvorming in de raad over dit onderzoek tarten het voorzorgbeginsel behorende bij Natura 2000. De provincie heeft uitgesproken dat de Nassaulaan als ‘pilot’ een vergissing was. Dat er nog een onderzoek loopt is enkel vanwege de steun van de raad.

Al decennia valt het terrein aan de Nassaulaan onder Natura 2000. De gemeente Hattem is eigenaar. Er lag lang geleden een vuilstort op een deel van het terrein, deze valt onder de wet milieubeheer, de provincie is verantwoordelijk voor de nazorg.

De gemeente is al die jaren verplicht geweest om de natuur op het terrein in een gunstige staat te brengen, heeft daartoe als eigenaar de mogelijkheden voor in handen maar heeft dit tot nu toe verzuimd. Toen de gemeente besloot om er een zonneveld aan te leggen liep ze vervolgens tegen allerlei wettelijke bepalingen aan. Een poging om het terrein uit GNN te halen en zo wettelijke eisen te omzeilen mislukte. De slechte staat van het terrein is nu het excuus voor het aanleggen van een zonneveld.

De onderzoeksopdracht van de raad, een zonneveld als dit de natuur verbetert, verraadt een tekort aan kennis over regels voor natuurbescherming. Natuur verbeteren is hier al plicht, maar een zonneveld toestaan als de initiatiefnemer de omringende natuur op orde brengt op een tot dan onvoldoende beheerd terrein bestaat nu eenmaal niet als optie. Natura 2000 kent een streng toetsingsregime. Een zonneveld is niet noodzakelijk voor beheer, en heeft geen direct verband met Natura 2000. Er zijn geen verzachtende maatregelen mogelijk voor de panelen, terwijl een zonneveld wel significante effecten heeft. Een zonneveld is tijdelijk en is alleen daarom al van onvoldoende belang om een afwijking mogelijk te maken. Denken aan compensatie van natuurwaarden komt derhalve niet eens aan de orde, en het plan behoort al in de voorgaande fase geweigerd te zijn geworden.

Het terrein vormt de enige doorgang tussen andere Natura 2000 terreinen en wordt al meer dan tien jaar aangeduid als foerageergebied. Migratie is één van de kernwaarden van de Hattemerpoort. De omgevingsverordening van de provincie geeft dan ook geen enkele ruimte: de gedeputeerde heeft dit recent meerderenmalen op vragen van provinciale staten bevestigd. Afwijken op GNN kan enkel in het geval van kleine zaken, zoals een uitkijktoren om natuur te ontlasten. De wettelijke kaders worden stringent toegepast, zo heeft de provincie verzekerd. Deze opstelling is overigens in lijn met alle andere provincies: de facto zijn zonnevelden in de natuur uitgesloten.

Wat de raad met een onderzoek beoogt is ons een raadsel. De raad keurde het doen van een onderzoek vorig jaar goed terwijl natuurorganisaties er op wezen dat een zonneveld op deze plaats in strijd is met wettelijke bepalingen. Afwijken is de uitzondering, en niet de normale gang van zaken. En als tot

verder onderzoek besloten wordt zijn de negatieve effecten al beoordeeld en beschreven en zijn verzachtende maatregelen niet mogelijk gebleken. De raad keurde het onderzoek echter goed zonder de resultaten uit de vorige fase noch de onderzoeksvraag te (willen) kennen. Op vragen in de raad weigerde de wethouder zelfs de onderzoeksvraag aan hen bekend te maken.

Uitzonderingen zijn alleen mogelijk als iets echt niet anders kan, of te wel, er is geen alternatief, én het plan heeft een groot maatschappelijk belang. De eerste stap bij zo'n onderzoek naar mogelijk afwijken is diepgaand nagaan of er alternatieven zijn[1]. Dat deze er volop zijn was ten volle bij de raad bekend op het moment dat zij het beleidskader voor duurzame energie amendeerde. In de week voor de raadscommissievergadering was immers een vergunningsaanvraag gepubliceerd voor een tienmaal zo groot project. Het onderzoek wordt nota bene genoemd in het beleidskader dat alternatieve mogelijkheden beschrijft en welke in dezelfde vergadering, bij hetzelfde agendapunt, werd besproken. De gemeente had op dat moment het onderzoek voor de Nassaulaan moeten afsluiten, ongeacht de keuze van de raad.

Inmiddels is er een jaar verstreken. Het plan was al niet groot en wordt steeds kleiner. Nog maar een derde van het oorspronkelijke plan is over. Het besluit van het college om het onderzoek te financieren is al meer dan een jaar geleden. Toch is het onderzoek nog steeds niet afgerond, en zijn de resultaten uit de voorgaande fasen nog steeds niet openbaar. Wij hebben ondertussen WOB-verzoeken uitstaan bij gemeente en provincie.

Het onderzoek wordt vanwege de steun van drie politieke partijen doorgezet. De raad dient hier als dekmantel, als de reden van voortgang. De resultaten van voorevaluatie en passende beoordeling zijn niet leidend zoals vereist. Een en ander staat haaks op het voorzorgbeginsel dat toegepast dient te worden bij Natura 2000. We vragen de raad met klem om het onderzoek per direct stop te zetten.

7. Polder Hattem als zoekgebied zonnevelden – stel eisen op

De mogelijkheid van een zoekgebied in de polder van Hattem is een direct gevolg van het beleidskader van de raad aangaande duurzame energie en het al door de raad toegestane project van Wielink.

De polder is qua natuurwaarden in de loop der jaren aanzienlijk verslechterd. Wellicht zou op sommige stukken de biodiversiteit verbeterd kunnen worden door kleine maar goed ingepaste projecten. Het gaat om weilanden, de één na laatste trap op de zonneladder. Het zou verstandig zijn om in het beleidskader de maximale oppervlakte die in de polder/Hattem ingezet kan worden te beperken en de eisen voor inpassing en biodiversiteit samen met stakeholders (zie 1) uit te breiden. Beperkingen, landschappelijke eisen en eisen voor biodiversiteit kunnen meegenomen worden in het komende omgevingsplan buitengebied.

Hoogachtend,

Pauliene Mars
Voorzitter VLMH

[1] Een flowchart afkomstig van de Europese commissie is ter verduidelijking toegevoegd bij deze brief.

BIJLAGE II

Beschouwing van plannen en projecten die van invloed zijn op Natura 2000-gebieden

